

4209. 212
17
DISQVISITIO IVRIS FEODALIS

DE

1760, 2

F I D E
ANTIQVAVM LITTERAVM
INVESTITVRAE RECENTIORIBVS
MAIORI

QVAM

ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

P R A E S I D I O

D. ALBERTI PHILIPPI FRICKII

FACVLTAT. IVRID. ADIVNCTI

AD D. XXIV. DECEMBR. MDCCLX

IN IVLEO MAIORI

PVBLYCO EXAMINI

SVBMITTIT

HENRICVS IVLIVS ERNESTVS BEHM

BRVNSVICENSIS.

HELMSTADII

TYPIS IOANNIS DRIMBORNII.

DISQUISITIO JURIS THEOLOGICI
DE
FIDE
ANTIOVARVM LITTERARVM
INVENTARIE REGISTRATIONIS
MAIORI
ILLUSTRISSIMO IRECONVENTORVM ORDINIS
AVCTORITATE
P R A E S I D I O
E. ALBERTI PHILIPPI FRICKII
TACITATA TYRID ADMONIT
AD D. XXIV. DECEMBER. MDCCX.
IN IVLBO MAIORI
HENRICO IVINO BRUNSTVS BRUNN
HELMSTADII
TITVS FORNELLVS BERGOMIENSIS

REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMO
ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO

AVGVSTO ADOLPHO

E BARONIBVS

C R A M M

DYNASTAE IN VOLCKERSHEIM OELPER
IERTZE BOCKENEM CET.

SERENISSIMI DVCS BRVNSVIC. ET
LVNEBVRGENSIS
ADMINISTRO STATVS

ET
CONSILIARIO INTIMO
REGIMINIS IN PRINCIPATV BLANCKENBVRGENSI PRAESIDI
DVCATVS BRVNSVICO LVNEBVRGENSIS
ET QVIDEM PARTIS WOLFFENBVTTELENSIS
CAMERARIO HEREDITARIO
S. R. I. LIBERI ET IMMEDIATI CAPITVLI
SS. SIMONIS ET IVDAE QVOD EST GOSLARIAE
DECANO

ILLVSTRIS PARTHENONIS STEDERBVRGENSIS
PRAEPOSITO
PRINCIPATVS WOLFFENBVTTELENSIS.
ET EPISCOPATVS HILDESIENSIS
CONSILIARIO PROVINCIALI ET AD AERARIVM
DEPVATO
ORDINIS S. ALEXANDRI NEVVSKY
EQVITI
REL.

REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMO
 ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
 DOMINO
 AVGVSTO ADOLPHO
 E BARONIBVS
 C R A M M
 DVNSTAE IN VOLCKERSHEIM OELFER
 IERTZE BOCKENEM cat.
 FERRENTISSIMI DVCI BRVNSVIC ET
 LYNEBVRGENSIS
 ADMINISTRATO STATVS
 ET
 CONSILIIARIO INTIMO
 REGIMIS IN PRINCIPATV BLANKENBVRGENSI ERANDE
 DVCATVS BRVNSVIC LYNEBVRGENSIS
 ET QVODAM PARTIS WOLFFENBVTTELNSIS
 CAMERARIO HEREDITARIO
 S. R. L. LIBERI ET IMMEDIATI CAPITVLI
 SS. SIMONIS ET IVDAE QVOD EST GOSLARAE
 DECANO
 MYSTERS PATRONORS STEDEBVRGENSIS
 DEPOSITO
 TRINICITATVS WOLFFENBVTTELNSIS
 ET EPISCOPATVS HILDESHENSIS
 CONSILIIARIO PROVINCIALI ET AD AFRICANV
 DEPUTATO
 ORDINIS S. ALEXANDRI NEVVSII
 E G V I T I
 R E L

REVERENDISSIME ILLVSTRISIME
EXCELLENTISSIME
GRATIOSISSIME DOMINE.

Si non ea esset TVA, VIR ILLVSTRISIME, in me gratia, eaque humanitas nunquam satis abs me praedicanda, sed dicenda tamen, ne quid vitii mens mea contraxisse videatur: attamen, quum tanta TVA in rem publicam tam civilem, quam literariam sint merita, tanquam, qua inter purpuratos aularum Europaeorum proceres exsplendescis, illustris gloria, ut quilibet TE obseruare, admirari atque venerari soleat, communis illa, TIBI debita, obseruantia atque veneratio faceret, ut hasce lucubrationes leuidentis ex veteri formula TIBI dare, dicare, dedicare auideam. Nunc vero quum me beneficiis ita deuinxeris, ut, si eorum magnitudinem multitudinemque praedicare laudibus sat dignis vellem, non dies me modo, sed et ipsae deficerent ingenii vires: pietas atque grati animi motus exegit aequae ac flagitauit, ut quoddam huius animi monumentum publice TIBI ponerem, et TIBI, DOMINE DOCTORVM OPTIME, BONORVM vero etiam ERVDITISIME, hoc ingenioli mei ac studiorum specimen consecrarem. Quod quamuis exiguum sit, atque paruum; tamen, quum, quae TVA animi excelsi magnitudo est, non soleas, nisi ex animo,

animo, pietatem aestimare; non dubito, quin hanc meae
venerationis aeternum duraturae significationem propitio
vultu et benignitate solita sis accepturus. Quod si mihi
contigerit, contingeret autem certissime, uberrimum hunc
fructum meorum studiorum esse, summumque dignitatis
splendorem huic exercitationi meae accessisse arbitrabor. Cae-
terum summa, qua decet, animi obseruantia rogo, vt per-
suasum TIBI, VIR ILLVSTRIS-SIME, habeas, me omni
studio elaboraturum, vt TVVS fauor, beneuolentia et me-
rita non in indignum collata esse videantur: quem, scio,
TE, TVORVM beneficiorum, pro TVO excelsio animo, ex-
istimare, fructum esse laetissimum. Ita vale, VIR ILLV-
STRIS-SIME, cum ILLVSTRI GENTE TVA quam diu-
tissime, et patere, vt, ipso Musarum choro adprobante, in
TVA persona per longissimam annorum seriem litteris sta-
torem, iustitiae vindicem, bonis omnibus patronum, pa-
triae ciuiumque Brunsvicensium dulce decus, rebus denique
meis grauissimum praesidium ardentissimis a Diuino Numi-
ne precibus exposcat

ILLVSTRIS-SIMI NOMINIS TVI

submisso cultu addictissimus

ALBERTVS PHIL. FRICKIVS.

DISQUISITIO IVRIS FEODALIS
DE
FIDE ANTIQVARVM LITTERARVM
INVESTITVRAE RECENTIORIBVS
MAIORI.

§. I.

INTROITVS.

Est certe spatiosa, nec vñquam, nisi fallit augurium, viris eruditis otium faciet ea vetustatis theodiscæ pars, quæ in tradendis *investituræ litteris* versatur. Sicuti namque rituum, feodorum, seruitiorum militarium genera aetas ita obliterauit, vt, quum nulla eorum, nisi vocis folius, perduret memoria, qualia fuerint, nisi ex eiusce generis tabulis, suspicari vix possemus: ita solers earundem scrutatio suppleendis aut illustrandis ingenuorum nobiliumque iuribus modo inseruit, modo autem etiam facit ad eruenda familiarum illustrium monumenta, declarandaue prædia castraque sub fidelitatis lege gentibus militaribus concessa. Quo tamen latius hic campus, hoc studium patet: eo numerosius est illorum agmen, qui in eiusce generis cimeliis in publicum emittendis industriam exercuerunt, atque assiduo labore effecerunt, vt longe nitidior nostra aetate, quam olim, disciplinae feodalis facies esset, ex quo hæc, illorum ope, e veteribus chartis

A

et

et medii aevi moribus lux affulsit. Ex iis vero omnibus principem tuentur laudem, qui in natalibus *litterarum clientelarium* detegendis felicissimo conatu defudarunt, ac e quibus triumuiros saltim ad iurisprudentiam iuandam natos, puta I. C. SPENERVM a), I. G. ESTOREM b), et, quem ob edita summi in me fauoris specimina primum nominare debuissim, ILL. CH. G. BVDERVM c) laudo. Ab his, quicquid mihi hac in re reconditum videbatur, expiscari moliebar. Quo tamen attentius iis auscultabam; eo magis *litterarum clientelarium* et fluuiorum plures diversasque regiones permeantium simillimam rationem esse deprehendi. Cursum nempe cernere cuius datum, fontes vero, vnde deriuantur, adcuratius signare ne ii quidem possunt, qui alioquin rerum prisca aevi curiosis ad doctrinae beneficiariae dignitatem priori suo restituendam adminicula suppeditarunt digne vix aestimanda. Interim vestigia tantorum ICTORUM premere expedit, impari licet id accidat gressu, nec adeo putamus fraudi fore, si originem *tabularum inuestiturae* prius indagare, instituamus, quam nos ad vltiorem argumenti in frontispicio indicati disquisitionem adinuerimus. Scio equidem, futuros esse, qui nec nouam, nec grauioris momenti rem abs me adferri iudicent, quum viderint, quod obseruationes proelis sudandas curauerim, vt fors obtulerit, miscellas *de fide antiquarum litterarum inuestiturae recentioribus maiori*. At nec laureolam in mustaceo quaero, nec inanem plane laborem abs me suscipi existimo, si, quae alii attigerint, tractare curatius et copiosius explanare conor. Atque, vt ne quid dissimulem, spes me alit, dissertationem huiusce generis, breuem praesertim, Lectori beneuolo, non incun-

a) vid. ILLIVS *Teutsches Staats-Recht* Lib. II. Cap. IX. §. VIII. p. 128.

b) In pererudita dissertat. de In-

augurat. beneficiar. harum symbolis ac ritibus Cap. III.

c) in *Amoenit. iur. feudal.*

incundam fore propterea, quod partim tale quidpiam
haud indignum esse persona mea aut officii ratione intel-
ligat, partim quod me, vt scribendi argumentum e iure
rei clientelaris depromam, inuitet ipsa iuris beneficiarii
suauitas,

- - et vos dulces ante omnia Musae,
Quarum sacra fero.

§. II.

INDICANTVR RATIONES, OB QVAS NVLLAE
LITTERAE CLIENTELARES IIS CONCEDEBANTVR,
TEMPORIBVS, QVIBVS FEODA CONFERRI
INCEPERVNT.

Spe vero, natales *litterarum inuestiturae* detegendi,
aeque excideremus ac fastigia obsoleta priscorum Teu-
tonum sequenti sorderent, si, non nisi canam adire no-
bis placeret antiquitatem, primasque eiusmodi tabulas
repetere ab iis Germaniae incolis, quas caliginosa nox
iam diu premit. Non inscite enim B. SECKENDORF-
FIVM d) pronuntiasse, quibus harum rerum gnarus fa-
tebitur, *inuestiturae* nempe *litteras esse multo recentiores*
ipsis feodis, quae a Francorum beneficiis orta esse, ad
veri speciem accedit e). Silent certe de iis scriptores,
et filere hosce non miramur; siquidem Tuistonis pro-
geniem tanquam gentem litterarum secreta ignorantem
A 2 de-

- d) Euoluas, si placet, Viri quon-
dam Perillustrius *Teutschen*
Fürsten Staat Part. III. Cap.
III. Sect. IV. §. 2. p. 433.
e) Hanc sententiam fusiori stilo
exposuit praeter LVD. ANT.
MVRATORIUM de *Alodiis*
vassii Vasallis & beneficiis tam

in Antiq. Ital. Tom. I. diff. XI.
p. 549. quam in IENICHI
rov manuscr. Thes. lur. feud.
Tom. III. p. 242. sqq. ill. G. L.
BOEHMER de feudis e veterum
Francorum beneficiis e-
natis.

describunt f), vt adeo non ficulnea argumenta ponant, qui hanc incitiam eam habere autumant vim, in qua innitatur ratio, ob quam videlicet primis feodorum temporibus nullae exaratae fuerint *inuestiturae litterae*. At et alia eius rei argumenta haud prorsus negligenda erunt. siue enim cogitemus, tantam fuisse olim dominorum potestatem, vt, quando vellent, beneficia reuocare possent g), nec haec militum filiis vniquam, nisi e singulari dominorum indulgentia, permiffa essent h); siue intueamur gratiam inuestiturae non sub penetralibus i), sed sub dio, aut in solemnioribus Imperatorum curiis, aut coram fidelium concione, aut in confessu parium curiae k) peractam: ecquid impedit, quo minus certa

f) Omnes scriptores, qui huic effato a TACITO *de Morib. Germ. Cap. XIX.* allato explicando operam consecrarunt, hic enumerare taedet. Quare ex iis modo nomino I. GVIL. BERGERVM *de prisco Germano haud illiterato*: IOH. GEORG ECCARDVM *de orig. German. Lib. I. §. 88.*

g) Exempla feodorum pro Regum arbitrio militibus ablatorum haud pauca dedisse GREGORIVM TVRONENSEM *in Hist. Francorum* veluti *Lib. IV. Cap. XXXIV. et XXXVIII.* obseruauit b. I. GAB. WOLFFIUS *in Comm. de Feudor. Imper. Orig. atque indole §. XXVIII. in not. Z.*

h) Euoluas, si placet, et perill. DOM. DE SENCKENBERG *iur. feud. primas lineas P. II.*

Cap. XI. §. 308. et ill. MASCOVII *lib. de iure Feudorum Cap. X. §. 1.*

i) Qua aetate feoda primum non sub Ioue frigido, sed intra palatium, siue, vti loqui amant, in Camera conferrī coeperint, erudite docuerunt ill. BVDER *in Obs. de inuestitura feudor. Imp. in Camera* in *EIVSD. Amoenit. iuris feud. p. 10.* et excell. I. G. BOEHMIVS *in Comm. de antiq. Feudorum Imp. in Camera exemplis.*

k) *II. Feud. II. pr.* Euoluas etiam, quae ea propter attulerunt ill. MASCOVIUS *in diss. de Parib. Curiae §. XIV.* et B. LVDOVICI *in Processu Feud. Cap. XI. §. 1. sq. p. 224.* Quibus iungere non taedet, quae ill. G. D. HOFFMANN, Cognatus

coniectura conficiamus, *talibus litteris* opus non fuisse ea temporis periodo, qua feoda non nisi iis concedebantur, qui, si eis vultus modo lanugine vernasset, Martis signa sequebantur

Aera pugnaci luctantes rumpere nisu.

Idem illud, opinamur, indicat etiam iuramentum fidei germanae, i. e., fallere et dissimulare nesciae, cuius hominii vinculo milites tum beneficiorum auctoribus obstricti tenebantur. Haec vero attentione nostra dignas rationes si consideraveris; ea procul dubio, quae eiusdem rei illustrandae causa protulit DE LVDEWIG 1), referes ad subtiliores etefias, eoque nimium ingenio et anteceptis hypothefibus seruire tibi videbitur vir, cuius alioquin manes profequi debemus veneratione aeternum duratura.

§. III.

E CHARTIS DEDVCI NEQVIT, QVOD LITTERAE
INVESTITVRAE ANTE SAECVLVM DECIMVM
QVARTVM IN VSV FVERINT.

Is caeterum me sibi dissentientem non habet, qui contendit, Ordines Ecclesiasticos aulam aequae ac militiam ad Imperatorum e Carolidarum prosapia oriundorum exemplum adornantes fuisse inter primos, in quorum curiis clientelaribus *tales litterae* exarabantur. Veritas namque huius theos eo lucidioribus, ni fallor, radiis elucet: quo magis et vel ex legibus Alamannicis m) constat, *res ecclesiasticas non praesumi absque char-*

A 3

ta

gnatus noster aeternum deuenendus, multo eruditae lectionis adparatu protulit in *diss. de vsu moderno Iudicii Parium Curiae Wurtemberg.*

Tub. 1733.

1) in Comment. ad Aur. Bull. Part. II. tit. XXIX. §. 1. p. 989.

m) Tit. XIX. in Corp. iur. germ.

a B. GEORGISCH editi p.

204.

ta possideri a laicis. At si apud annalium scriptores aliquantum diuertere cupis, ac ex illorum Scriptis comperire temporis periodum, qua Praesules Ecclesiastici primum dederint *litteras*, de quibus loquimur: deprehendes, quod doctores de hoc argumento ita differere fuerint, ut vix tantus unquam inter horologia disensus, quantus hac de re inter illorum opiniones obseruari possit. Equidem perlubens lectorem beniuolum ablegarem ad solertissimum rerum feudalium collectorem, puta B. LYNIGIVM n), et subnecterem, ceu titulus sonat, *litteras inuestiturae*, quibus anno supra millesimum quinquagesimo septimo ab Imp. HENRICO IV. ELLENHARDO Episcopo Frisingensi regalia eiusdem Episcopatus concessa esse, curate disces, ni obnerteres verba in eo diplomate obuia: ac nos gratuita benignitate religiosi eius (Episcopi) petitionibus pro Christi honore et sancte genitricis suae semper virginis Mariae veneratione assensum prebentes - - - in proprium donauimus, roboramus, ac RENOVANDO CONFIRMAMVS, quicquid ob predictam et sanctam matricem Ecclesiam hactenus pertinebat, et in hodierno tempore eadem ecclesia inuestita tenet etc. Cur verba renouando confirmamus allata? ut nimirum indicaretur, diploma, de quo est sermo, non tam *litteras* de facta inuestiturae gratia, quam potius confirmationem exprimere rerum sub fidelitatis lege iam olim Episcopo Frisingensi concessarum. Ita et e charta, quam typis describendam curauit WILHELMVS HEDA o), quamque designationem de Vassis s. fide addictis Ecclesiae et Episcopo Traiectensi, iussu ADELBOLDI, Summi eiusdem Episcopatus Praesulis, litteris anno post salutarem virginis partum c10XXI. consignatam continere videmus, haud tuto colligi, *litteras inuestiturae*

204. Adde, si placet, DE LV- n) in Corp. Iur. feud. Part. I. p.
DEWIG reliq. manuscr. Tom. 438.
I. §. 7. et diss. de nexu Scri- o) in Hist. Episcop. Vhraic-
pturae et Subscriptionis Cap. I. tens. p. III.

stituræ ea temporis periodo vſitatas fuiſſe, minime inſi-
 tior. Ipſe enim HEDA non praeter rem inculat illius
 voſelaw, nec publice profiteri erubeſcit p), *dictam com-*
memorationem ſuſpicionem non carere, nec eſſe eius loci, nec
temporis, ſed ad quendam recentiorum Epiſcoporum refe-
rendam. Neque dubitandum eſt, quin egregie nre fal-
 ſum et ludificatum eſſe arbitraretur is, cui non credula
 mens obtigit, ſi in praefens aut TOLNERI aut HONTEI-
 MII auctoritatem inuocans vrgerem allata ab iis diploma-
 ta Imperatorum HENRICI II. de ann. clobXXIII q), et
 HENRICI III. de anno clobLI. r), modo vt antiquitatis
 praepoſtero amore concitatus *litterarum inueſtituræ* cunas
 in ſaeculum poſt ſoteris natiuitatem vndecimum infer-
 rem. Videor namque mihi deprehendere, diplomata iſta
 non tam eſſe litteras de peracta clientelari inauguratione
 datas, quam illa potius, quaſi in tranſitu, iniicere tan-
 tum mentionem inueſtituræ, ranquam actus cuiusdam
 acceſſorii. Id interim dubio carere videtur, Vaſallos et
 hoc iam acuo obſtrictos fuiſſe ad enumerationem eorum,
 quae beneficia continebantur, in inaugurationibus tra-
 dendam. Audias Molinaeum ita eapropter edifferen-
 tem s): *le vaſall qui a été recu en foy et hommage par ſon*
ſeigneur et tenu de BAILLER SON DENOMBREMENT en
forme probante et authentique, eſcrit en parchemin paſſé par
deuant Notaire ou Tabellion dedans quarante cours, a
compter du iour de la dite reception.

§. IV.

p) *L. c. not. p) pag. 117.*q) *Inſertum leges TOLNERI
 Cod. diplom. pal. num. XXVII.
 p. 22. ſq.*r) *Extat apud TOLNERVM l.
 c. N. XXIX. p. 26.*s) *in Conſuetud. Pariſienſ. T. I.
 §. 8. Gallico Scriptori iungas
 e germanicis b. SCHWED-
 RVM in diſſ. de Dinumera-
 mentis et reuerſalibus feudi
 §. III.*

§. IV.

CHARTAE ANTIQVAE NON TAM LITTERAS CLIENTELARES, QVAM TESTIMONIVM INVENTITVRAE SVNT.

Fallor, aut existimandum est, chartas ante saeculum duodecimum conscriptas, et mentionem rerum feodaliū iniicientes continere nil nisi testimonium de peracta inuestiturae gratia, ac proin non venire in numerum litterarum clientelarium. Si anceps haesitas, num, quod dixi, veritate non destituatur; cogita, plura ab iis proferri exempla, qui excusserunt tabularia. Ita enim breue attestatum ann. c^oCCCLX litteris mandatum Comitis Oldenburgici cum orbe literato communicavit *VOGTIVS*). Ni errare me dixeris, in eundem censum et sequens testatum, quod debemus Viro doctrina aequae ac dignitate illustri, et de Historia Brunsvicensi meritissimo. Ita sonat, *Ego Godefridus miles dictus de Varsfelde protestor presentibus quod Iob. Bertoldi cuius helmestadensis resignavit mihi libere - - mansos in - - quos ego porrexerit Henrico de Hoierstorpe quorum marandiam ipsi praestabo. Testes huius facti sunt - - Acta sunt hec anno dni MCCXCV.* Eiusdem rei illustrandae causa accipe et hanc chartam: *Bernardus d. g. paderbornensis Episcopus omnibus hanc litteram inspecturis aeternam in domino salutem. Presentibus confitemur, quod nos nobili viro socero nostro comiti Lodevico de Ravensberg advocatiam ecclesiae Schildecensis saluo contulimus. Insuper recognoscimus, omnia bona quae a nobis et ecclesia nostra iure possidet feodali. Dat. anno domini MCCXLIII. et domini ea qua cantatur in excelsis drono pontif. nostri XVII.* Non incongruum arbitror, si dictis exemplis et id iungam: *Borehardus miles de Dorstadt bonefesto militi - - salutem et omne bonum. Dimidietatem - - nobis*

† in Monument. Brem. Tom. I. p. 48.

DE FIDE ANTIQVARVM LITTERARVM. X

nobis resignatam a strenuis famulis Bertoldo de Hilgendorp et Gotfrido de Bodenrode, qui eam a nobis in feodo tenuerunt, cum omni utilitate et iure. Sicut ipsam ab eis emistis, nobis mittimus per presentes, iusto titulo feudali possidendam, et habendam: volentes eam vobis vel vestris hereditibus, quocunque tempore ad nostram venire decreueritis praesentiam sine recusatione in feudum conferre cum debita solemnitate oris et manuum obseruanda. In huius testimonium mittimus vobis praesentem nostram litteram, nostro sigillo patenter sigillatam. Dat. anno domini MCCCXXXVII. in crastina b. Ioannis baptistae.

§. V.

VESTIGIA LITTERARVM INVESTITVRAE SAECVLO DVODECIMO DEPREHENDVNTVR.

Si interim sentiendi ac dicendi aequa omnium potestas: negare non ausim, saeculo subinsequenti, puta duodecimo, vestigia litterarum inuestiturae paulo dilucidiora conspici. Id vero non animo nouaturiendi dixerim. Absit. Nam sicuti nos suo vnumquemque abundare sensu patimur: ita istud *εὐγενει* non inuidemus praeclearo viro contendenti t), litteras inuestiturae inueniri deum saeculo decimo tertio. Atque si specimen eius rei, quam diximus, habere gestias: exemplo sit ANNALISTA SAXO, qui inter alia ita inquit u): *Henricus Saxo Marchiam Fresiae ab Imperatore in beneficium suscepit, sicut fertur, etiam per TESTAMENTVM SCRIPTVRAE. Nec praeterierim in praesens diploma de anno eiusdem saeculi decimo tertio, quod debemus viro hoc litterarum genere*

t) in Libro, Goettingae 1735. edito, cui titulus: *Neuester Abriß von dem neuesten Zustand*

der Gelehrsamkeits Part. II. p. 168.

u) ad ann. c13CI.

nere non mediocriter versato L. A. MVRATORIO x). Videlicet documentum hocce vbi non obiter, sed quavis cura perlustraueris: illud ipsum, et vel me non monente, in numerum *litterarum inuestiturae* referes. Vt ego saltim ita sentiam: mouent me verba in eo obuia, quae, quantumuis incondita, huic loco inferamus. Ita sonant: *venit ad eam* (sc. Comitissam Matildem, quae Gualando Pisano dimidiatam Syluae Parantini partem in feodum concesserat) GVALANDVS nepos Lamberti Rolandi filius de pisana ciuitate cum quibusdam aliis Pisanis, quorum nomina subter leguntur, rogantes, vt suo pro seruitio et parentum suorum - - - de illo quod iam pridem ex Marchia tenuerant, SIBI INVESTITVRAM faceret. Ipsa consilio suorum fidelium, quorum nomina inferius denotabimus accepta - - - ex illo quod auus iam dicti GVALANDI ex Marchia tenuerat praefatum GVALANDVM INVESTIT. Fallor vero, aut LOTHARIVM SAXONEM, cuius imperium in idem tempus cecidit, eundem morem seruasse, certum est, quum milites in clientelam reciperet. Vt enim non dicam, adesse diploma a forma *litterarum beneficiarum* non abuldens y), quod INNOCENTIVS II. P. M. exarandum curauerat, quum LOTHARIVS noster auita Comitissae MATHILDIS tum demortuae bona sub fidelitatis lege aequae accepisset, ac iisdem ab eo bonis, (prouti vir merito suo ac fama illustris SCHEIDTVS multo eruditae lectionis adparatu docuit z), derelictis gener LOTHARII, puta HENRICVS Superbus, *Dux Bauariae*, fidelis S. Petri et Ecclesiae romanae, ac

x) in cit. *Ant. Ital. Tom. I. p. 313.*

y) Legitur tam in BARONII *Ann. Eccles. Tom. XII. p. 221. sq. edit. Plantin. de ann. c. 1051 X*, quam in ill. SCHEIDTVI *Orig. inib. Guelpb.*, opere, quod Musae facile suum agnoscunt,

T. II. in *probat. Lib. VI. num. 64. p. 513. sq.* Inferuit id etiam S. V. HARENBERGIVS *Hist. Eccles. Gandersb. Diff. II. p. 306. sq.*

z) l. modo cit. *Tom. II. Lib. VI. p. 15. lit. g. g. p. 342.*

ac simul plurimarum in Italia terrarum dominus factus esset Ducatu Spoleti, Marchia Tusciae et bonis auitis MATHILDIS potitus. Potius obsecro te, quomodo putas sententiam eo redeuntem, quod LOTHARIUS noster nullas *inuestiturae tabulas* in introitus clientelaris solemnibus concipiendas iusserit, conciliari posse cum iis, quae, breuibus licet, de LOTHARIO ita perscripta sunt a), *datis ei PER SCRIPTVM temporalibus Episcopii*. Et quid multa? Si enim iucundum est et fontes adire licet: in splendidis harum rerum collectionibus sitim desideriumque tuum explere poteris. Ita, vt alia consulto omitam, *litterarum inuestiturae* sub LOTHARII imperio conscriptarum primam, in fallor, in lucem ediderunt MYRATORIVS b) et ill. ESTOR c).

§. VI.

VLTERIOR EIVSDEM REI DISQVISITIO.

Nec dissimilia instituta retinuit FRIDERICVS I., quum orbis et imperii fastigio admotus esset. Eo enim anno, quo in locum CONRADI Imp. mortalia deponentis electus esset, hoc est, supra millesimum centesimo quinquagesimo secundo diploma conscriptum adest, quod edidit LVNIGIVS d), quodque, meo quidem iudicio, in censum *litterarum inuestiturae* non minus venit, quam exaratum est, quum EVERHARDVS ET HENRICVS ex illustri Saynensium profapia progeniti arcem Saynensem vna cum pertinentis ab HILLINO *Archiepiscopo Treuirensi* tanquam feodum oblatum acciperent. Nec errare mihi videor, si in numerum *litterarum*, de quibus loquimur, referam diploma, quo is HENRICO *Marchioni*

B 2

Ann.

a) in *Hist. Episc. Verdunens.*
conspicua Tom. II. *Spicileg.*
Acheriani p. 252.

b) l. paulo ante cit. p. 633.

c) in alleg. *diff. Cap. III. §. XLIX.*
d) in *Spicileg. Eccles. Continuat. I.*
Part. p. 217.

Ann. cōCLVI. Austriae ducatum fuit largitus e). Eadem sane instituta sequutus est, quam inuasisse atro siedere tempora, in quibus HENRICVS LEO, vniuersae timendus Germaniae, illas fortunae vicissitudines subire coactus erat, quas diuino saepe consilio propter id experiuntur personae cum rerum gestarum, tum animi magnitudine illustres, vt illarum, quibus quasi abundant, virtutes non fortunatis modo temporibus, sed aduersis etiam exsplendescant. Nam, lata proscriptionis sententia f), quae feriebat HENRICVM LEONEM, nihil ferme e tot maximis regionibus huius quondam imperio subiectis supererat, quod is sibi vindicare tanquam suum et proprium potuisset. Hinc, quas fessas et eius ope indigentes recreare sperauerat, terrae quamplurimae aliis sub lege feodali conferebantur. Ita FRIDERICVS I. anno aerae christianae cōCLXXX. PHILIPPVM summum Colonienfis Ecclesiae Antistitem inaugurabat parte Angariae ac Westphaliae, quae paullo ante HENRICO LEONI parebat. *Literas beneficiarias* in hac clientelari inauguratione datas adesse, videre licet et vel ex his, quae in

e) Diploma hocce typis describendum curarunt LVNIGIVS *Contin. I. des Reichs-Archiv IV. Absatz §. 4. p. 4.* GOLDASTVS in *Constit. Imp. Tom. I. pag. 282.* FVGGERVS in *Spec. Honor. Austriae. Lib. II. Cap. II. p. 168.* HUNDIVS in *Metrop. Salzburg. T. I. p. 77.* DV MONT *Corps diplomatique Tom. I. p. 81.* LEVCKFELDIVS in *Antiq. Hsfeldens. Cap. III. lit. l. p. 21. sq.* PEEFINGERVS in *Vitriar. illustr. L. I. tit. II. §. 10. not. d,*

p. 129. et tit. XVI. §. 9. not. b. p. 17. sq., ac, quem iterum honoris causa nomino, ill. SCHEIDTIVS *l. c. T. III. in probat. Lib. VII. num. XXXI, p. 460.* Quibus iungere non pigebit, quae de hoc diplomate perdocte disseruit tam doctrina, quam gente illustrissimus Com. HEN. DE BUNAV *im Leben Friederich des Ersten p. 65. sq.*

f) Legitur in S. V. HARENBERGII *Hist. Eccles. Gandersb. Diff. II. p. 346.*

in charta tum scripta sequentem in modum leguntur g): *praemoratum Archiepiscopum Philippum portione illa ducatus sue collata ecclesie vexillo imperiali solemniter INVESTIMVS. Qui vero PHILIPPVS, Archiepiscopus Colonienſis instrumentum beneficii in introitus clientelaris solemnibus obtinuit: idem ille eundem morem retinebat, quum ipsi alii e gente militari oriundi iusiurandum fidei praestarent. Ita, quod ad defensionem ducatus recens consequuti aedificandum curavit, caſtri partem dimidiatam WITTIKINDO DE SCHWALENBERG in feodum concessit, atque hoc restatus est *inuestiturae litteris h)*. Verba, quae huc potissimum spectant, latino sermone expressa, huius tenoris sunt. *Cum autem hoc ipsum castrum intra comitatum et iurisdiction. Dom. WITTIKINDI et fratris VOLQVINI de Permont erat, dimidietatem caſtri eidem Wittikindo et heredibus suis in perpetuum possidendum IVRE FEODALI CONCESSIMVS. Ea conditione ut ipse et heredes sui beato Petro et nobis cunctisque successoribus nostris in posterum fidelitatem teneant, et in omni necessitate nostra de eodem caſtro nobis et eccles. Colon. auxilium de certo portent. Non moramur in praesens literas clientelares i), quas anno eiusdem seculi LXXXVIII. conscriptas idem ille PHILIPPVS dedit CONRADO, Palatino Comiti, castrum quoddam simulque aduocatiam in Bacherache tanquam feudum oblatum obrinenti. Caeterum perlubens excitarem diploma Ann. clcCLXXX. litteris consignatum k), quo FRIDERICVS noster BERNHARDO Anbaltino eam Saxoniae Ducatus regionem ab HENRICO LEONE possessam, quam sol oriens illustrat,**

B 3

lege

- g) Adinueniuntur tam in LV-NIGII *Corp. Iur. Feudal. Part. I. p. 394.* quam in SCHANNATENU *Ant. Paderborn. Tom. I. Libr. IX. p. 870.*
h) Leguntur in *Orig. Guclph.*

- Tom. III. Probat. Lib. VII. num. LXXXII. p. 579.*
i) Protulit eas TOLNERVS *cit. Cod. Diplom. §. 66. p. 58. sq.*
k) Meminit illius GEWOLDVS *de Septemuir. p. 75.*

lege feudali concesserat; ni diplomatis istius audacior, quam decet, patronus esse viderer: siquidem non futiles magistri exquisita ratione evicisse, conitat, de illius nempe *audacia* dubitandum esse l). Neque tamen est, qui credas, FRIDERICVM in Germania modo hosce mores retinuisse. Quod is enim et in Italia *litteras*, de quibus nobis est sermo, in beneficiariis inaugurationibus dederit, manu quasi docet ipsam istud diploma Ann. c. CLXV. litteris consignatum, quo VGVCCIONI, Consuli et Legatis Pisanorum totam insulam Sardiniae et pertinentias in feudum dederat m). Haec et similia hanc facile cogitationem inducunt animo, vt *litteras investiturae* saeculo duodecimo in consuetudinem iuisse arbitrer.

§. VII.

SAECVLVM DECIMVM TERTIVM LITTERARVM
INVESTITVRAE NVTRIX FELICIOR.

Quare hic subsisto, ne frustra excutientis *litteris clientelaribus*, quas saeculum modo nominatum ministrat, defatigeris; etiam si alioquin illud monere arrideat, quod saeculum subinsequens tanquam nutrix paulo felicior produxerit largo prouentu *litteras*, de quibus agimus. Si enim non obiter, sed quaeris cura perlustraveris scripta illorum, qui iter hocce salebrosam indagantibus lampada praeferunt: videbis, quod Imperii Ordines haud pauci inter cimelia custodire soleant *litteras investiturae* conscriptas saeculo, postquam salutis spes redintegrata est, decimo tertio. Id ipsum, opinamur, e variis tabulis potest

l) Vide praeter alios SPENERVM l. c. Lib. II. Cap. IV. §. VII. not. f. pag. 182. et IOH. GOTTL. HORNIUM in den nützlichen Sammlungen zu ei-

ner histor. Handbibl. von Sachsen Part. III. §. 14. p. 276.
m) Id protulit ROVSSET Supplement au Corps diplomatique T. I. Partie I. p. 53. seq.

est cognosci, quarum paucas delibasse, satis erit; quippe rerum numerus, quae hanc in rem adferri mererentur, efficit, ut instituti nostri memores in campum ita vastum non ingrediamur. Eo minori vero cura attingimus *inuestiturae litteras*, quas Imperantibus PHILIPPO et OTTONE IV. datas esse dubio caret, quo dignior laude est opera, qua ill. ESTOR n) in iis describendis est perfunctus. Primus hinc mihi dicendus erit CRAFTIVS DE HOHENLOHE, quem sese in fidem et clientelam FRIDERICI II. Imp. ann. Chr. c10CCXV. commendasse non minus, ac in Vasallorum ordinem receptum fuisse, ex *inuestiturae litteris* o) clarissime probatur. Inter easdem illas *tabulas clientolares* nostram attentionem praecipuis merentur eae p), quae nos dubitare non sinunt, quod ab Imperatore nostro IOANNES I. et OTTO II. *Marchiones Brandenburgicis* Ann. c10CCXXXI. acceperint. Succedat iam aliud exemplum. Ita enim e non dissimilibus *tabulis* q) cognoscere potest, quod ab eodem Imperatore rerum gestarum gloria magno anno aerae Christianae c10CCXLII. spes iuris succedendi in Landgravia Thuringiae et Comitua Palatii Saxonica cum omnibus accessionibus facta sit. Eodem ritu beneficiario OTTOCARVS, *Boemiae Rex*, a RICHARDO, *Romanor. Rege*. Austriae Styriaeque anno post C. N. c10CCLXII accepit,

n) in *cit. diss.* Cap. III. §. LIII. sq.

o) Debemus eas LVNIGIO e-denti *Specil. Saecul. P. I. des Reichs-Archiv.*

p) Fragmentum earum exhibuit B. DE LVDEWIG in *der Erläuterung der Reichs-Historie* p. 312. Integras vero eas typis describendas curavit aeternum academiae Georgiae Augustae decus, ill. G. L. BOEHMERVS in *diff. de im-*

pedita feudi consolidatione §. III. not. a.

q) Leguntur in LVNIGII *Corp. iur. feud. Part. I. p. 579.* et in EIVSD. *Cont. II. Part. Spec. des Reichs-Archiv. in der vierten Abtheilung, im andern Absatz* §. 2. p. 177. ac in ANTON. WECKENII *Descript. Civitat. Dresdens. Part. II. Tit. I. §. 1. document. p. 153. lit. H.*

cepit, exarato eapropter *inuestiturae instrumento* r). Dilucidius, ni fallor, eiusdem consuetudinis documentum est diploma litteris consignatum ea temporis periodo s), qua, posteaquam, imposito imperii diademate RVDOLPHO HABSBURGICO, terrae Austriae funesto ardebant bellorum incidio, atque hinc inde in exitium populorum feralia librabantur fulmina, qua, inquam, et vel tandem vicerat RVDOLPHI *Imp.* causa, vt, clausa Iani porta, secundum eiusdem diplomatis vigorem OTTOCARVS Bohemiam ac Morauiam ann. Christi c15CCLXXVI. reciperet, nexu feudali per transactionem stabilito. At, parum abfuisse, iam video, quin silentio praeterierim *litteras* huiusce generis conscriptas A. R. S. c15CCLXXIII, quum a RVDOLPHO nostro orbis Christiani principatum fortitudine ingenti tum sustinente FRIDERICVS, *Comes Zolleranus* Burggrauiatum Norimbergensem iure hereditario possidendum sub fidelitatis lege obtineret t). Addo earundem *litterarum* aliud exemplum. Videlicet ne solos milites primicerios, s. e principali profapia oriundos eiusce generis *litteras* accepisse arbitris; eas tibi excitabo *tabulas clientelares*, quas RVDOLPHVS I., conditor gentis augustissimae gloriosissimus dedit REINHARDO DE HANAV ratione Motin u).

Sic

r) Extat apud LVNIGVM, *Contin. I. des Reichs-Archivs Erste Fortsetzung*, §. 5. pag. 6. Huius diplomatis *inuestiturae* erudite ostendit ICTorum nostra aetate princeps, ill. GEBAVER *im Leben Herrn Richards Röm. Kayfers* p. 424.

s) Inuenitur in LVNIGII *Corp. iur. feud. Part. I. pag. 554.* et GOLDASTI *Comm. de regno Bohemiae in adpend. pag. 39.* Laudum concordiae inter lin-

peratorem et OTTOCANVM legitur in LEIBNITII *Cod. Diplomat. iur. gent. in Manissa* §. IX. p. 100. sq.

t) Litteras inuestiturae praeter LVNIGIVM l. c. p. 614. exhibet WAGENSELIUS in *Comment. de Ciuit. Norimb. Lib. II. Cap. I. p. 293.*

u) vid. *Beschreibung der Hanau Münzenbergischen Lande* p. 47. der *Beylagen.*

Sic etiam, quas intactas hic relinquere nequeo, *tabulas inuestiturae* x) non multo post ab Imperatore nostro GOTTFREDVS ab illustri cretus sanguine Saynensi obtinuit, quum is in possessionem castri Homburg intraret, et fidelitatem seruitiaque praestanda promitteret e formula a RVDOLPHO I. praescripta. At si dicas, Principibus non nisi Secularibus tam felicibus esse contigisse, qui tabulas beneficiarias obtinerent: haud scio, an culpa errorisue adfinis haberi debeas? Nam dubium non est, quin e frustulis antiquitatum, in quarum deliciis nos versamur, cognoscere possis, Summos Ecclesiarum Praesules ratione ab ea, quam diximus, non dissimili inauguratos fuisse. Ne falsa nos loqui, aut aenigmata neclere putes; antestamur *litteras clientelares*, quas FRIDERICI nostri indulgentia concedebat Episcopatu Passauiensi istud beneficium militare tum acquirenti, quod a LVDOVICO *Duce Bauariae et Comite Palatino* restitutum ad Imperium deuolutum erat. Illustre huius rei exemplum etiam tulit aetas RVDOLPHI I., cui concessionem *litterarum* inuestiturae familiarem fuisse videtur. Etenim militaris beneficii instrumentum, si LVNIGIVM a) consulas, anno 1224. a RVDOLPHO Imperatore accepisse, experieris, IOANNEM *Eccles. Lubecensis Praesulem* iurato promittentem, futurum esse, vt fidelitatem

x) Mentionem earum iniicit *ILL. ESTOR in cit. diff. Cap. III. §. LVII.*

y) vid. viri quondam perillustri VAL. FERDIN. DE GVDE-

NVS *Cod. Diplom. p. 512.*

z) Inuenies eas apud LVNIGIVM *l. c. p. 439.*

a) *l. c. p. 458. et in Spic. eccles. Cont. II. p. 319.*

aeque praestet, ac reliqua etiam imperata, quae nexum feudalem determinant, exsequatur. Habes igitur, lector erudite, *litterarum investiturae* saeculo post salutem orbi christiano recuperatam decimo tertio consignatarum sat numerosam, ut opinor, nubem. At in his omnibus, caeterisque consulto omissis, caue, fuisse quandam existimes, quae articulatim aut quaeuis iura, aut res ad praedia militaria spectantes recenseret. Neque adducaris velim ad credendum, saeculo, quod loquimur, auctores praediorum militarium consuetudinis feoda non nisi *investiturae litteris* conferendi fuisse adeo tenaces, ut, *tales tabulas* a feodorum constitutione abesse non posse, sibi persuaserint.

§. VIII.

ANTIQUISSIMARVM BRVNSVICENSIVM
LITTERARVM INVESTITVRAE
MENTIO.

Et quam velim, ut penuria exempli desinere, ac primae in hac dissertatione partis riuos claudere liceret? Sed intercedunt, opinor, *litterae clientelares* his ipsis in terris obuiaae, sibi que locum dari exposcunt, quem eis iam iam assignasse iuuabit. Atque primo quidem nullus errare videor, si inter *litteras*, de quibus mihi est sermo, antiquissimas referam diploma, quod, prius exaratum esse, constat, quam inuaserant tempora, quibus imperii Principes hostilibus incensi odiis id agebant omni armorum vi, ut HENRICI LEONIS fortuna conuelleretur, euerterentur opes. Sane is non potest non cogitare de *investiturae litteris*, qui et vel haec in isto diplomate anno aerae christianae cōCLVII. conscripto b) verba conspiciua

b) Extat in *Originib. Guelf. Tom. III. Probat. Libr. VII. n. XXV.*

p. 468. et in LVNIGII *Corp. iur. feud. P. I. p. 682.*

spicua perlegerit: Nos eius (Imp. Conradi) *vestigiis inhaerentes*, saepe dicto Nepoti nostro Henrico Duci, *Heredi videlicet Comitis Vtonis Comitatum suum et forestum in montanis Harz lege in perpetuum valitura in BENEFICIO concessimus*, et omni corroborationis nostrae munimine confirmamus, ut tam ipse, quam omnes utriusque sexus sui heredes eadem saepe dicta beneficia comitatum videlicet et forestum in montanis Harz perhenni immutabilitate teneant et possideant. Quod ut verius credatur - - - praesentem inde paginam conscribi et aurea bulla nostra signari iussimus, *adhibitis idoneis testibus*. - - - Eandem in censum venire et illam chartam c), vere tralatitium est, quam GERHARDVS Abbas *Werdensis* exarandam anno post salutarem virginis partum cloCCXXXIII. curavit, quum ritu beneficiario acciperetur alma haecce ciuitas, in qua per centum et octoginta quatuor annos enituit, et adhuc saluo, tantos inter aestus bellorum, et aliarum ciuitatum calamitates SERENISSIMO ET CELSISSIMO DVCE, CAROLO, - - - micat inter omnes

Iulium Sidus.

Has ipsas vero excipiant aliae *litterae clientelares*, quas ab Imperatore FRIDERICO II., Guelficae alioquin domus hoste infenso, datas esse, constat. Videlicet quum, qui facta gentium solus dispensat, qui bellorum discrimina exitusque dirigit, et quod animos consiliaque hominum in potestate habet, hostiles impetus nunc immitit terris, nunc cohibet, a quibus velit, quum, inquam, Deus terris Brunsvicensibus laetissima facere vellet otia earumque incolas recreare ac delectare: en *litteris institutur*ae id ipsum testantibus d), in vigilia S. Timothei bona

c) In *Originib. Guelf. l. c. T. IV.*
p. 128.

d) In *Originib. Guelf. l. antea c.*
Diploma Caesareum, quo Du-

catus Brunsvicensis et Lunenburgicus crectus est, exhibuit praeter HEINECCIUM L. III. *Antiq. Goslariens. h. a. p.*
C 2
249.

bona patrimonii, puta, terras Brunsvicenses et Luneburgicas FRIDERICO II. obtulit, ac in earum reuocatum, tanquam specialis Ducatus Imperii possessionem ritu beneficiario anno Ch. c10CCXXXV. intrauit OTTO, HENRICI LEONIS Nepos, quem ob teneram, quum ad imperium accederet, iuuentutem *Puerum* ut plurimum vocare solent. In eundem censum, opinor, referendum est diploma ab Abbatissa Gandersheimensi A. c10CCXLVII. super bonis Beulshausenibus litteris consignatum e). At quibus tabularia excutere contingit, profitebuntur, non deesse exempla perquam plura litterarum inuestiturae, quae ad rem clientelarem Brunsvicensem spectant. Duo tantum fidei testificandi causa, attulisse satis erit: quippe ingentem exemplorum numerum pagina nostra non capit. Sic nostra attentione dignum est diploma Ann. c10CCCXI. exaratum, quum ab ALBERTO certa quaedam aduocata Cui Brunsvicensi Gerharo Stapelio ritu beneficiario conferretur. Mentio etiam iniicienda esse videtur chartae super feudum pignoratitium anno c10CCCXX. exaratae, quam insertam inuenies quotidianis, quorum utilitas Berolini ordinata, maximo litterariae non minus, quam ciuilis reipublicae commode procuratur f).

§. IX.

LITTERARVM CLIENTELARIVM
DESCRIPTIO.

Quorsum vero haec disputo? quorsum? ut natalibus *litterarum clientelarium* detectis indicare possim, duplici ratione easdem illas in considerationem venire, si videlicet declarare debeamus, quod sub earum nomine veniat.

249. sq. MEIBOMIVS T. III.
Rer. german. p. 206. RETH-
MEYERVS Chron. Brunsv. P.
III, Cap. 26. p. m. 469.

e) l. c. in *Origin. Guelf.* p. 21.
f) In *Berlinischen Anzeigen de A.*
1747. num. 67.

niat. Aut enim describunt peractam inuestituram; aut indicant instrumentum, quo dominus rei suae dominium vtile sub fidelitatis mutuae promissione alteri publice concedit. Si hanc cum *litteris inuestiturae* iungis ideam: id lectori beniuolo lubens concedo, peragi tunc in *litteris inuestiturae*, quae spectant ad contractum feudalem. Neque periculum est, vt ne aequi et intelligentes rerum arbitri negaturi sint, easdem illas non minus seriam, certamque animi sententiam indicare, atque si, symbolis quibusdam interuenientibus, domini vtilis concessio esset peracta. Inuestituram namque per chartam g), seu, vt iuris feudalis Longobardici formula vtar h), breue testatum esse celebratam, vsitatissimum et in more iam olim erat positum Teutonibus, quos alioquin in omnibus rebus nec certis formulis, nec ambagibus vsos pactis ex deliberati animi sententia prouenientibus eandem vim ac stipulationi tribuisse, et datis, in fidem germanam, h. e. fallere et dissimulare nesciam, dexteris res quascunque confirmasse, constat i). Quid? quod eundem inuestiturae actum et, quod viuimus, aeuo, quandoque non nisi *litteris clientelaribus* peragi obseruauit ill. ESTOR k); vt adeo non incongrue cum viro hoc doctrinae genere non mediocriter versato, puta, ill. PUFFENDORFFIO l) dixeris, eam modo inuestituram esse legitimam inuestituram quae per *litteras clientelares* in curiis feudalibus fieri solet. At si respicias illum priorem, quem diximus, significatum *litterarum inuestiturae*: hae, ni omnia me fallunt, pertinent ad inuestiturae peractae probationem. Etenim illae testantur iam de inuestiturae actu, iam vero de re feudali, nunc de eius pertinentiis, nunc de conuentione, qua, dici vix potest, quantum feodorum

C 3 rum

g) vid. Gundlingiana P. VII. Obs. IV. §. 17.

h) I. Feud. 4. II. F. 32.

i) vid. TACITVS L. XIII. ann.

Cap. 54. T. I. oper. p. 602.

k) I. c. Cap. VI. §. 72.

l) in Obs. iur. vniu. Obs. III. p. 4.

rum natura subinde mutetur. Quid mirum igitur, si dicamus, *litteras clientelares* ad beneficiorum militarium essentiam non pertinere, easque hinc, salva illorum substantia, et adesse et abesse posse? Quid mirum, si feudum, in cuius concessione nullae, in curia feudali, datae fuerint *litterae clientelares*, singularis indolis esse nec putemus, nec eiusce generis feudum improprium adpellitemus? Caeterum id negare non ausim, quod de *litterarum inuestiturae* existentia certo conicere possimus, adeo ut, si istarum editio desideraretur, vasallus eas abesse abnevens teneatur obstructus, qui editionis iuramentum praestet. Eo aequius vero id esse videtur, quo certius est, toties in plerisque beneficiis militaribus *litteras clientelares* conscribi, quoties mutationem aut ratione domini directi, aut intuitu vasalli contingere deprehendimus.

§. X.

ARGVMENTA PROPONVNTVR, QVIBVS FIDES
ANTIQRVARVM LITTERARVM INVESTITVRAE
RECENTIORIBVS MAIOR DECLARATVR.

Quae ipsa vero thesis nos iam allicit, ut ad principale caput, ad quod per hos anfractus tandem contendimus, iter flectendum sit. Videlicet operae pretium esse videtur, ut pressius et paulo distinctius exponamus quaestionem non heri demum aut nudius tertius in foro agitam, num, si super vno eodemque militari beneficio plures concessae deprehendantur *litterae clientelares*, atque si iisdem *cessionis tabulis* non conspirantibus de istarum tenore aut extendendo, aut restringendo non conveniret inter dominum et vasallum, num, inquam, in casu dubio recentiores *litterae clientelares* maiorem ac antiquae fidem haberentur? an hae vero illis palmam praeriperent? Ita vero, ne, quod sentiam, dissimulem, respondendum esse, arbitror, antiquum *beneficium militaris*
instru-

instrumentum recentiori fide dignius esse, si dubium sit, num in vltiori eiusdem beneficii concessione quidpiam mutauerit dominus? an vero eadem, qua olim, ratione concessa fuerit res beneficiaria lege credita? Atque hancce meam opinionem vt multa alia, ita praeprius non mediocriter haec, quam praee oculis fero, regula, seu, vt rectius dicam, argumentatio confirmat: 1) Si nempe, ex iuris Longobardici mente, illa inauguratio clientelaris, puta inuestitura prima feodam constituat; si proinde eadem illa fons sit et origo praedii sub fidelitatis lege concessi m); si tandem actus ille inuestiturae ea propter literis consignari soleat, vt, ex harum tenore, negotio eo facilius cognoscere queamus paciscentium mentem: ecquid impedit, quo minus inde concludamus, quod, vti illa inuestitura prima recentiori praevalet; ita et antiquiores *litterae inuestiturae* recentioribus sint praefereendae? At ne haec omnia otiose abs me disputari putet: et id notandum esse, opinor, vt et vel harum, de quibus mihi sermo est, *litterarum clientelarium* ope, non nouum quoddam concedatur beneficium, sed vt potius confirmetur ius in feudo ex inuestitura prima cuidam iam competens. Quis vero putaret, per confirmationis actum negotio cuidam nouum quid accedere, ex eaque tale quippiam induci posse? Quis in dubium quaeeso vocaret, per rei cuiusdam confirmationem aliud agi, quam vt declaretur, esse, vt negotium antea gestum in his omnibus partibus valere debeat, quibus a primordiis erat celebratum? Quis negaret, sicuti inuestiturae subinsequentes considerandae sunt instar accessoriarum ad primam: ita idem adfirmandum de *litteris inuestiturae* recentioribus? At iam iam dissentientem adesse, praevideo, eumque a veritate primigenia deflectere. Hic

- - - - -
veniet de plebe togata
Qui iuris nodos et legum aenigmata soluet.

Hic

m) vid. SPEIDELIVS voce *Leben*.

Hic hanc ipsam vltimam abs me allatam rationem reiciet, et robur opinioni accedere existimabit, quod quaelibet inuestitura per se subsistat non minus, quam fidem faciat, ac proin ceu accessoria haberi nequeat. At, infeste verioris sententiae patrone, ratiocinaris, vt pessime te argumentatum esse, ratiocinari ipsi possumus; misericordiam potius mereris, quam refutationem, eritqua tua opinio

titulo res digna sepulcri

Licet enim vltro concedimus quamlibet inuestituram per se subsistere: id tamen eatenus modo valere, adfirmamus, quatenus nempe introitus clientelaris solemnitas desiderant certas solemnitates, et quatenus in iisdem illis certa exigitur forma. At si ponamus ob oculos, actum expediendum, eundemque attentione nostra dignum iudicemus; inuestituram nouam ex antiquiori capere explicationem eo lubentiores contendimus, quo certius est, quod de reiteratione actus constet, ac in actus reiterati vi demonstranda ad actus primordia tanquam ad anchoram confugiendum sit. His positis vnumquemque mihi concessurum esse arbitror, inuestituram recentem hac ratione consideratam per se nullo modo consistere, nec eam mereri fidem, sed, vt iam dixi, ceu accessoriam adexistimandam esse.

§. XI.

VLTERIOR EIVS ARGVMENTI CONTINVATIO.

II) Quin et ipsae imperii leges (quis autem nescit, quam arcte obligamur auctoritate illarum?) in sententia quam defendimus, nos confirmant. Ita enim inde ab ea temporis periodo, qua MATTHIAS Austriacae gentis decus, imperatorio diademate ornaretur, rerum satagerunt Electores, vt peculiari capite fidei *litterarum inuestiturae* antiquarum recentioribus maiori prospiretur in legibus regis, quibus Romanorum Imperatores fidem suam ob-

strin-

stringere solent. Qua re effectum, vt, quoties conuen-
tus electionis causa haberetur ab augusto Electorum col-
legio, toties iidem insererent omnibus capitulationibus
clausulam huius tenoris: *Das er denen Churfürsten, Für-
sten vnd Ständen des Reichs ihre Leben und Lehn-Brieffe*
NACH DEN VORIGEN TENOR *vnweigerlich wiederfab-
ren lassen n).* Bona quaeso verba! Validissimo nunc prae-
sidio *litteras clientelares antiquas, crederes, munitas fuisse*
aduersus fidem, quam recentioribus *inuestiturae litteris*
adsignare vtplurimum solent. Hanc vero alia excipiat
Imperii lex, quae quanto est conuenientior ad ornandam
nostram sententiam, tanto magis gratiam Lectoris
me initurum, confido, si Ordinationis Iudicii Imperia-
lis Aulici partem huc spectantem adscribam o): *Also ist*
es auch in Lebens Streitigkeiten zu halten, iedoch daß in
der Relation vornehmlich die Originals inuestiturae, vnd
was für pacta darinnen außdrücklich begriffen, wohl erwö-
gen, vnd dann gegen vnsern klaren Lehn Rechten, den alle-
gärten aber nicht zu recht probirten Leben-Gebräuchen son-
derlich in Vnsern Kayserlichen welschen Lebens-Fälligkeiten,
nicht zu viel in relatione, noch decisione deferirt werden.
Ecqua igitur ratione se tueri poterit fecus sententiarum
opinio? Paucis dicam, nulla, aut saltem ruinosam. Quod
enim Consiliarii Imperii Aulici spondeant, se primas
inuestiturae litteras, seu originales intuituros esse in con-
trouersis super feodis subortis; id argumento est, *iis-*
dem litteris maiorem ac recentioribus fidem habendam
esse, si his quaedam ratione beneficiorum militarium
moueretur. Habes legum imperii consensum. Expe-
ctas vero et alias leges ab Ordinibus Imperii eapropter
latas. Neque his destituitur. At licet pagina nostra eas-
dem illas lucem huic argumento affundentes non capiat:
non

n) vid. Capitul. FRANCISCI I. o) vid. Ordinatio Iudicii Imp. aul.
Art. XI. §. 1. Tit. V. §. 1. in fin.

non moror tamen tenorem testimonii a IOH. STVCKIO, ICRO quondam illustri dignitate et munere conspicuo dati, quo, nescias, an quid accommodatus cogitari queat sententiae adornandae antiquas inuestiturae litteras recentioribus et in terris Brunsvicensibus praefereudas. Ita enim Vir in consilio causam successioneis Guelferbytae spectantem Ann. 1010XXXIV. dato pronuntiat p). *Nicht minder verbleibet es billig bey der maxima, quod tenor primae inuestiturae sit inspiciendus et seruandus C. I. de duob. fratrib. a Capitan. inuest. vbi Bald. et Ed. communiter et Bald. vol. 2. consil. 207. n. 2. Afflic. in c. 1. Quid sit inuestitura n. 19. Ias. post Mart. Laudens. vol. 1. conf. 117. n. 4. et vol. 4. conf. 236. n. 2. et 4. quodque si plures concurrant standum sit antiquis non nouis, Bartholomaeus Bertazzol. post a se relatos in consult. decis. conf. 39. n. 14. Ad dit autem sq. n. 15. nisi partes ex certa scientia et consulto voluerint recedere a primis inuestituris, et earum naturam alterare.*

§. XII.

VLTERIOR ARGVMENTORVM RECENSIO.

Sed video etiam, robur auctoritatemque peti posse ad sententiam nostram vltiori stilo deducendam ex vtroque iure subsidiario, romano et canonico. An apte fiat, iudicabis Lector. Nosti, qui limites ponendi his iuribus, si in causis, ad feuda spectantibus adhibeantur. Nosti, quam salebrosa plerumque, tædiique plena, sit disputatio, si, neglectis his limitibus, ex vtriusque iuris apparatu instruat, quod ex domesticis Germaniae et legibus, et moribus, et publicis actis, instruendum erat argumentum. Hac nimirum macula, quod conuesti sunt permulti cordati viri, superioribus feculis, laborauit doctrina iuris feodalis, quod maxima sui parte, iuris romani et canonici principiis innititur.

p) Euoluas ipsius *Consil. 26. n. 338. sq.*

teretur, et, si qua causa illustris decidenda, aut ex utroque iure, aut ex alterutro, peteretur praesidium, magno saepe Principum praesidio. Age igitur, limpidiore adeamus fontes. Nostra enim, quam defendimus, sententia constabit III) et principio, quod doctores iuris beneficiarii tantum non omnes suppeditant. Eo lubentiores id tradimus, quo certius est, quod, quam vivimus, aetatem, ingenii doctorum plus valeant, quam bonae leges, et

quod medicorum est

Promittant medici, tractent febrilia fabri.

Scilicet, quam ROSENTHALIVS q), SCHRADERVS r), BARBOSSA s), CARPZOVIVS t), COTEMANNVS u), HARPRECHTIVS x), STRVVIVS y) DE LVDEWIG z) aliique vno ore profitentur, regula rem omnem conficiet, et extra omne dubium ponet. Eo redit, pro praedio ex lege clientelari concessio praesumptionem militare, quod in recentiori introitu sollempni vasallis eadem, qua olim, data sit ratione, adeo, vt, sine quibus, docente RICHTERO a) feudum vix conferri solet, inuestituris subinsequentibus dominus a conventionione primis *inuestiturae litteris* comprehensa non recesserit. At nescio quo meo dicam an, ipso litterarum fato accidit, vt vnus alterue hocce ipsum principium derelinquat. Nam vt

Quo semel est imbuta recens servabit odorem

Testa diu;

ita et magni nominis ICTi regulae modo dictae adensum non praebent, et praesumptioni mutationis exclusivae

D 2

pro-

q) de Feud. c. 6. concl. 69. n. 14.
r) in tract. de feud. Part. V. Cap. VII. n. 37. et 38.
s) in Thes. voce maatio.
t) P. II. Const. 45. defm. XXXI.
u) Vol. V. Const. 36. n. 42.
x) Const. 72. n. 22. sq.

y) in Syntagen. iur. feud. Cap. I. apb. XI. n. 3.
z) in Praefat. ad Tom. I. reliq. MSCt.
a) in Const. P. III. C. 41. n. 21. fol. 272.

probationem contrarii obiici vides, dum facta immutatio ex litteris clientelaribus recens datis eluceret. Si dicendum, quae mihi hac de obiectione sit mens, scias velim, quod, meo quidem iudicio, eadem illa obiectio, seu vt rectius dicam, illa nostrae regulae refutatio sapiat, ceu dialectici loqui amant, petitionem principii. Ecquis enim non videt, de eo praepremis inter nos ac eos, quorum mentibus scrupulus modo nominatus inhaeret, controversiam agi, num *litterae inuestiturae* recentiores, si tenor earum distat ab antiquioribus, fundamentum non ruinosum suppeditent, mutationem esse factam? Quod vero ipsum tam diu acriter negamus, donec immutationis causa fuerit probata. Quibus positis nos, quam fouemus de fide *litterarum inuestiturae* antiquarum recentioribus maiori, opinionem et vel inde (IV.) confirmamus. Si videlicet, teste B. LVDEWIGIO b), iam olim radices egit laudabilis mos, isque per tot saeculorum decursum obseruari coepit, vt, qui in castris armisque fenescere consueuerant, Teutones contractus quoscumque litteris non modo mandarent, sed nec prius etiam ab eiusce generis litteris antiquioribus recesserint, quam in recens conscriptis mutatio facta doceretur; Si que eiusdem consuetudinis milites, ius in armis ferre caeteroquin edocti, adeo tenaces fuerunt, vt, quum mutatio in nouioribus *litteris clientelaribus* deprehenderetur, eam aut dolo, aut errori, aut manui suppostoris attribuerent, ni mutationis causa adiecta esset: quidni ergo et nos diceremus, mutationem per errorem vel incuriam irrepsisse *litteris inuestiturae* recentioribus, sicubi vnum alterumue earundem caput recederet ab antiquo beneficii instrumento? Quid? quod, si SCHRADERVM c), at quantum in iurisprudencia feodali ICTUM! audire non taedet, haud raro vis et metus suspicio tali in casu adest, tum prae-

b) l. 5.

c) in *Consil.* 14. n. 332. 599.

praeprimis, quando Vasallus in tabulis cessionis recentioribus ad seruitia paulo duriora obeunda obligatus fuerit. At instant formidine multa aduersarii. Id ipsum falsitate quadam laborare, dicunt, vrgentque cum illustri BROCKESIO d), veritati non accedere, vt homines perfecti iudicii in rebus ardui momenti, puta in negotiis feodalibus errorem, dolumue commiserint; maxime quum pro quouis instrumento veritatis praesumptio adsit. Primo quidem intuitu magnam, fateor, veritatis speciem prae se fert scrupulus, qui menti tuae insidet. Non est tamen, qui diffiteamur causae nostrae. Largior veritatis praesumptionem militare pro quouis instrumento, quorum vsum iam olim agnouerant Germani, eaque veniebant in legibus eorum latinis sub nomine chartarum e), scriptarum f), festinentiarum g); in germanicis vero vocabantur festi h), *Handschriften* i), *Inseigel* k), *schriftliche Vrkunden* l), *Helle Schrifte vnd Brieffe* m), *glaubwürdige Vrkunden* et praeprimis *Handuesten* n). At si, quam diuimiri ad iurisprudentiam iuuandam mortuibus olim dati BOEHMERVS o) et MENOCHIVS p) de-

D 3

- d) in *Diff. de fide recentiorum litterarum inuestiturae recentioribus maiori*.
 e) *Leg. Alam. C. I. in cit. Corp. iur. Germ. p. 195.*
 f) *L. VII. capit. 27.*
 g) vid. *Mincuccius de Prato veteri Lib. II. de feud. tit. IX. C. 7. edit. SCHILTERI p. 76.*
 h) OTTERDVVS *L. I. C. II. v. 44.*
 i) vid. *Neue Stadt Rechten und Statuten der löblichen Stadt Freyburg tit. 9. p. 21.*
 k) *Cod. iur. Bav. apud cel. 10. HEVMANNVM in Opusc. tit. XXV. p. 135.*
 l) Vide quae de hac voce praeter

POTGIESERVM de *statu Seruorum german. Libr. II. Cap. III. p. 424.* multo eruditionis apparatu edifferuit Magnificus reipublicae Syndicus IOH. CAROL. HERM. DREYERVS in *der Sammlung vermischter Abhandlungen P. I. p. 9.*
 m) *Euoluas ill. PVEFENDORFFII Obseruat. iur. vniu. T. I. p. 72.*
 n) *IDEM. I. c. p. 86.*
 o) in *diff. de Collisione Probationum et Praesumpt.*
 p) de *Praesumptionibus L. VI. praes. LXIV. n. 46.*

derunt, regulam intueamur statuamusque toties minus potentem praesumptionem tolli, quoties duae praesumptiones paulo validiores concurrant: certe asserendum erit, objectioni tuae colorem, non vero pondus inesse, maxime quum litterae clientelares antiquiores instar tabulae authenticae seu instrumenti autographi, recentiores vero eiusce generis tabulae instar descriptionis considerandae sint, usque adeo, docente ENGELBRECHTIO q), ad exemplum protocollorum, quae maiori fide quam instrumenta ex his desumpta excipi deberent, maior fides attribuenda. Accedit, quod nec raro accidere solet, ut subacti iudicii homines in rebus maximi momenti saepius committant errores incuriae, ipsorum dicam? an dolo assignandos. Ecqua igitur ratione se tueri poterit secus sententium obiectio?

§. XIII.

SENTENTIAE NOSTRAE LIMITES.

Quam vero sententiam de *fide litterarum inuestiturae antiquarum recentioribus maiori* defendimus, eam non tam acriter urgemus, ut, tantum abesse, existimaremus, ut limitibus eadem circumscribi non possit, ut tales potius ei ponere in praesens nobis animus sit. Quo vero limites negotio eo faciliore cognoscere possis: ob oculos ponere debemus distinctionem a iure clientelari suppeditarum feodorum in antiqua aeque ac nova r). Sub eorum nomine illa beneficia militaria veniunt, quae a descendentibus primi acquirentis possidentur, siue quae per successionem ad aliquem devolvuntur. Dicitur solent stylo german,

q) in *diff. de Exemplis.*r) vid. de hac distinctione ACHAT, DE DAM in *succincta iur. feudat. delineat. §. VIII.* STURMUS in *diff. de feudor.**distin. §. XXXI. DE LVDEWIG in iure feudor. Cap. VI. et MOLLERI distinct. feudat. Distinct. III.*

man. *alte Lehn*, *Stamm-Lehn*, *Altväterlich Lehn*, et *Erbe-Lehn*. Haec vero ea sunt, quae primus acquirens tenet per inuestiturae gratiam collata. Certe eo humani quid me non committere, aut a vero aberrare nullus crediderim, si contendam, fide maiori *litteras inuestiturae* recens conscriptas excipiendas esse quam antiquas, quum nempe ad mutationem in iisdem faciendam consensus tam domini directi, quam vasalli accesserit. Ita enim nil ob stare video, quominus is qui feudum exsolutum seruitorum vinculis tenuit, se obstringat ad subeunda ministeria iam certa ac definita, iam vero limitibus non circumscripta in *novioribus tabulis*, de quibus nobis est sermo. Pari ratione et beneficii auctor suis fidelibus indulgere poterit, ut nec feminae a feodorum successione excluderentur, quum in *priori beneficii instrumento* dispositum esset, ut masculi modo succederent. Secus vero res sese habebit, nostraque hinc opinio locum inueniet, si aut solus dominus directus, aut si absque huius auctoritate et consensu interueniente vasallus quaedam vel mutare vellet, vel suscipere, quod alienum esset tenori prioribus *inuestiturae litteris*. Nec aliud erit sentiendum, si vnus alterue alterius consensum vi, metu, dolo extorserit. Dubio enim caret, quin ius clientelae omnem respuat calliditatem ad decipiendum comparatam, ac eiusmodi fallacia si quis ea ad mutandas *inuestiturae tabulas* inductus fuerit, mutationem aequae inuolidam reddat, ac aliud negotium vi doloue elicitum nullos sortiti solet effectus. Nec consensum tacitum ad mutationem demonstrandam sufficere, putauerim. Nonne enim erroris praesumptio intrat, et nonne inconcinnum esset, si eam prius viribus destitui, dixerim, quam talis mutatio legitime facta doceretur? Quae cum ita sint; consensum modo mutuum domini et directi et vtilis efficere, affirmamus, ut literae clientelares recentiores antiquioribus sint praeferrandae. At id ipsum meo quidem iudicio cessabit,

fi

si is mutuo dissensu expresse declarato fuerit reuocatus. Quemlibet enim iuri pro se etiam per pactum introducto renuntiare posse, ecquis ignorat? Effectus ab his non dissimiles tribuendos, opinor, et consensui tacito. Fallos, aut, quos posui, limitibus finis aderit, si in recentioribus inuestiturae litteris mutatio modo ad certum tempus, aut ad certas condiciones restricta fuerit, aut si ista mutatio modo in certarum aut personarum, aut stirpium, aut linearum fauorem esset suscepta.

§. XIV.

AD ILL. BROCKESII SECVS SENTIENTIS ARGUMENTA RESPONDETUR.

Declarata sententia, quid de fide antiquarum *litterarum inuestiturae* haberi credique debeat; iam, agite, in contra dicentium obiectiones, quibus aduersus veritatem insurgere, eamque labefactare student, inquiramus. Late patens esset campus, si omnia, quae astus hominum infringendo huic iuris clientelaris capiti attulit, iusto modo vellemus persequi. Sed quum arcti, quibus circumscribimur, limites id prohibeant, breuitatis curiosiores non nisi ea enodabimus, quae ad causam nostram debilitandam protulit magnificus rei publicae Lubecensis Syndicus, puta illustris BROCKESIUS s), qui alias

veri speciem dignoscere callet,

Ne qua sub aerato mendosum tinniat auro.

Palmarium vero, quod sibi putat Vir illustris se reperisse, argumentum, ab eo arcessit, quod instrumentum cessionis recens litteris consignatum vltimum inuestiturae actum non minus, quam ea omnia, quae in eo expediendo peracta fuerint, indicet. Ingenue autem nobis fatendum est, nihil lucri peti posse e dicto argumento.

Nam

s) in *cit. diff.* Witenbergae clolo. CCXXXIV. habita.

Nam putamus haec omnia concedi posse, vsque dum vis non deest probandi rationi, quae inde deducitur. Vndenam vero statui poterit, quod, ei robur adhuc adsit, si in inuestiturae litteris recens constitutis inueniretur quippiam alienum a tenore litterarum inuestiturae antiquarum? Vndenam adfirmabitur, dictam probandi rationem ex recentioribus inuestiturae litteris deductam fundamento non destitui, si eae silcant de facta immutatione. Tale assertum, si vrgetur, vnice nititur coniecturis, nec vlllo testimonio, cui fides tuto haberi possit, demonstrari potest. Quid? quod praesumptio semper militat, mutationem in recentioribus inuestiturae litteris conspicuam attribuendam esse aut errori, aut dolo, aut saltem incuriae eorum, quorum est, eiusce generis tabulas conficere. Iungamus huic nouam obiectionem, quam protulit BROCKESIVS u), cuius merita in rem publicam litterariam nulla vniquam posterorum saecula reticebunt. Dicit, *litteras inuestiturae pacta inter Dominum et Vasallum continere, pacta contraria mutari voluntate, ita, ut prior obligatio non amplius attendatur §. 4. Inst. quib. mod. toll. obl. L. 95. §. 4. D. de solut. hinc si in recentioribus inuestiturae litteris obligatio e diametro contraria, quae in antiquioribus occurrit, reperiatur, illa obligatione standum quum prior mutuo dissensu sublata.* At enim vero si mentem nostram aperire licebit: nec hac obiectione aliquid decedit integritati causae optimae. Nam, quod obiiciunt, verba aduersa tenori *litterarum inuestiturae* eidem illi derogare, si inserta essent recentioribus *litteris clientularibus*, ac proin eiusce generis verbis pacta prioribus *inuestiturae litteris* adiecta tolli, huius vim argumenti ac robur, ipsi sentiunt, esse exiguum ac nullum. Certum enim

u) *cit. diff. §. XXVII.*

enim non est hoc, verbis illis, quae contraria essent prioribus *investiturae tabulis*, nouum caput *investiturae litterarum* absolui consensu domini tam directi quam vtilis. Etenim numquam abs me impetrare possum, vt credam, natales verborum in recentiori *cessionis instrumeto* obuiorum ac alienorum prioribus *litteris investiturae* non quae-rendas esse aut in scribentis incuria, aut in eiusdem errore, astutiae. At solent vtplurimum secus sentientes *tabulam investiturae* consensu & beneficii auctoris et fidelis confectam crepare, et regerere, quod, quae in ea legerentur expressa, ab vtroque adprobata essent, et hinc facultate vterque destitueretur, factum proprium infringendi, vel imminuendi. Hoc est geminum telum, habens cuspidem vt illud Hectors x). At quum nihil debeat contemni in hoste, eam nos accusationem caute retundamus. Suademus vero, velint secus sentientes recolere animo sincero, quae sequuntur. Nemo dicet approbationem istam, quam vrgent, simpliciter, esse capiendam; sed eam potius secundum quid intelligendam; maxime quum vterque dominus foueant opinionem, tenorem *litterarum clientelarium* non repugnare veritati, et consensum non nisi cum conditione, si veritati consentaneum foret cessionis instrumentum, declarari, hinc ea conditione deficiente, consensum interpositum nullos sortiri effectus. Sed praeter haec tertio obiicit illustris BROCKESIVS y), *iura permittere, vt contrabentes possint contractum vel in totum vel pro parte reformare, aut mutare, addere, aut detrabere, modo tertii absit praecudicium, vnde prono alueo fluere, immutationem quae in recentioribus investiturae tabulis legitur, validam esse, atque firmam.* Non difficile est, respondere ad hanc objectionem. Tantum enim abest, vt quae proposita sunt, abnuamus, et iis potius adstipulemur. Num vero adferi poterit,

x) Apud HOMERVM, *Iliad. Y.* βίλος ἐξὸ πάροισεν.
437. Δακρὶ βαλῶν ἐπιπέη καὶ ἔμων y) *cit. loc. §. XXVIII.*

poterit, quaestionem inde discuti, quod vtrique domino animus fuerit, quaedam in litteris inuestiturae recentioribus immutandi? Ego sane non crediderim, id ex adductis verbis elucere. Atque vt, quod sentiam, ingenue fatear, is mihi magnus erit Apollo, qui exinde commentum non incrustans ostenderet, ob dubium obmotum praefunctionem haud parum a veritate alienam adesse, quod mutatio in recentioribus inuestiturae litteris conspicua valida sit atque firma.

§. XV.

VLTERIOR RESPONSIO AD SECVS SENTIENTIUM ARGVMENTA.

Denique inter varias obiectiones ab illustri BROCKESIO in medium allatas, non est vltima, quae inde arcessitur 2), quod *pacta deliberato animo censcantur, hinc et voluntas contrahentium in litteris inuestiturae expressa, deliberato animo praesumatur declarata.* Id concedendum esse, quis non videt? si in *litteris inuestiturae* mentio voluntatis expressae iniiciatur. At *προθεσει* eidem illi nuntium mittimus; sicubi in dictis inuestiturae tabulis *εἰς τὴν* ratione conventionis animo deliberato in itae inueniatur. Nam non incongrue GODDAEVS a) *inuestituras*, inquit, *tantum probare, quantum loquuntur, tantum vero easdem loqui, quantum in iis expressum, pro expresso vero habendum, quod in inuestiturae instrumento legi possit, ac ideo ab inclusione specificatorum ad exclusionem aliorum omissorum, argumentum in causis feudalibus stringens duci possit.* Si non taedet, et alias secus sentientium rationes non contemendas legere: paucis nunc adscribamus ac diluamus absque animi acerbitate obiectionem eo redeuntem; *pacta*

E 2

respi-

z) l. c. §. XXX.

*) *Consil. Marburg. 37. n. 279.*

respicere contrahentes, eorumque heredes, non tertium, hinc antiquas inuestiturarum litteras singularem feudi possessorem rem non stringere, quare ut praesens feudi possessor obligetur, nouiores inuestiturae litteras ipsi exhibitas considerandas esse, unde fluere videtur, quod si v. c. in nouioribus inuestiturarum litteris zwey Ritter-Pferde, tanquam onus feudo adscribatur, in antiquioribus vnius equi mentio occurrat, praesens possessor et quidem singularis non ex antiquioribus litteris sed nouioribus ad seruitia duobus equis praestanda obligaretur. Vgrandis difficultatis res non erit, paucis ostendere, quod hi ictus aduersariorum hebetes sint, atque inualidi. Forsitan quod mihimet adstipulentur iuris clientelaris doctores, quos constat, vt citius Herculi clauam extorqueri, quam iisdem sententiam a nostra alienam suadere posses. Minime. Tralatitia namque est, et apud omnes recepta opinio, quod, quam celebrarunt beneficii militaris auctor atque fidelis, conuentio aequae ac inuestitura prima quoscumque feodorum possessores teneat, adeo, vt ab eo recedere hi nequeant; quandoquidem inito contractu beneficiario feudum nasci incipiat non minus, quam constituatur introitus solemnibus. Quae quum ita se habeant, is, qui in rei beneficiaria lege creditae possessionem intrare animo gessit, contractum feudalem cum domino directo initum seruet, nec feudum alia ratione acquirat, quam saluis obligationibus cum eodem connexis, seu quibus priores possessores intuitu domini iuris obnoxii fuerunt. Has ipsas vero obligationes contineri antiquioribus inuestiturarum litteris, dubio caret. Restarent pauca, quae dissentientes obuertunt. Sed nolumus in iis repellendis, tempus perdere; maxime quum absoluta hac commentationum cula forte offerebatur beati SIEGELII commentatio b),
ad

b) De litteris inuestiturae. Non dissimilia forsitan inuenies in ill. BAVERI diff. de litteris

inuestiturae, quam perlegere mihi non contigit.

DE FIDE ANTIQVAVVM LITTERARVM. XXXVII

ad quam lectores ablegabo. Caeterum ne credas velim, lector erudite, quod, quia defendi, maiorem antiquioribus, quam recens scriptis inuestiturae litteris, fidem habendum, illud Plautinum c) nota mala res optima est, adprobem. Si enim argumenta, quae contrarium eius, quod adserui, euincunt, inueniam: veritati victas dare manus honorificum magis, quam inglorium putabo, memor dicti illius, qui interrogatus, quid Deo simile habeamus? cor-
date respondit *εὐεργετικὸν ἡμῶν*
AAHΘEIAN d).

c) In *Trinum.* l. 2. 25:

d) Teste DIONYS. LONGIN.
περὶ ἁξίως Cap. I. quem vero
non absimilem est fuisse PY-

THAGORAM, cui AELIA-
NVS *πρωτοδύς* *Ἱεροκλῆς* Lib. 12.
Cap. 59. hanc sententiam tribuit.

NOB

NOBILISSIMO ET ORNATISSIMO IUVENI
HENRICO IULIO ERNESTO BEHM
ALBERTVS PHILIPPVS FRICKIUS, D.

Kalēn nāt' ēd' nōvemb.

Si, quod POMPONIVS L. XX. dig. de Fideic. Libert. egregie monet, discendi cupiditas sola vivendi ratio optima est: tū certe, amice inprimis chare, ingenuae et liberalis doctrinae rectam ingressam viam, optimamque vivendi rationem amplexus es. Etenim laudanda est egregia illa assiduitas, cum prudentia non vulgari coniuncta, qua non solum in amoenis totius iurisprudentiae viretis et iuris universi campo emetiendo, sed et insuper omni elegantioris litteraturae apparatu evolucendo ita es versatus, ut nil ad ostentationem, ad communem vero utilitatem omnia referres alienus adeo ab eorum rationibus, qui vel Schlandrianum, inclitum illum, uti communis, sic et academicae vitae magistrum incuriosae sequuntur, vel Charlataneriae praestigiis capti vento fumoque pascuntur. Quid mirum igitur, ut, etiamsi arctiori consuetudinis quotidianae vinculo iunctus tibi non esses, TE amarem ob vitae morumque conditionem, cui nemo quisquam, nisi qui virtuti invidet, debita laudis testimonium denegabit? Quid mirum, ut, quoniam tanta apud nos cum laude versatus sis per totum illud tempus, ex quo istud Collegium Carolinum et vel ea propter laudibus extollendum, quod homines excelso loco nati et negotiis gerendis rebusque publicis administrandis destinati mature ibidem discere possint, quibus artibus civitates conservari, regi, amplificari debeant, cum patria Academia cummutasti, nemo non aequus studiorum studiiisque partae eruditionis estimator TIBI sit applausurus, egregias animi TVI dotes explicanti? Quid mirum, si mihimet ipse gratuler, quod meo praesidio cathedram conscendere, defendereque volueris dissertationem quandam iuris clientelaris? Sed ne in TVAM gratiam blandae orationis artificio irrepere videar: nolo in meritissimas TVAS laudes excurrere. Potius quam praeter Virum illustrem et magnificum rei publicae Lubecensis Syndicum, DREYERVM, nostrae aetatis ICum primarium, habeas etiam in familia TVA, viva adhuc exempla, doctissimos et clarissimos in omni doctrinae genere viros; humanissime TE rogitō, ut eos imitari, ut eos sequi, ut eorum exempla TIBI virtutis doctrinaeque et praecepta et incitamenta esse velis. Cacterum concedat TIBI Deus Optimus, Sancti Flamini nutum opemque, quo omnia, quae magni nominis ICum perficiunt, assequi olim queas. De animo autem in TE meo ita habeo, cum semper fore, qui hodie fuit, imo gratam acceptamque fortunam mihimet ipsi euenturam esse, si TE aliquando, sicuti doctrina, litteris, honore; ita reliquis bonis omnibus, quibus vita hominum delectatur, maetium cumulatamque perspexero. Dabam Helmstadii d. VIIII. Cal. Ian. qui in sacris fastis est vigilia natalis Iesu Christi anno cIoIoCCLX.

P. 226

ULB Halle
005 382 203

3

Farbkarte #13

B.I.G.

DISQVISITIO IVRIS FEODALIS

4209.
212.
17
1760, 2

DE
FIDE
ANTIQVARVM LITTERARVM
INVESTITVRAE RECENTIORIBVS
MAIORI

QVAM
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

PRAESIDIO
D. ALBERTI PHILIPPI FRICKII

FACVLTAT. IVRID. ADIVNCTI
AD D. XXIV. DECEMBR. MDCCLX
IN IVLEO MAIORI

PVBLCO EXAMINI
SVBMITTIT
HENRICVS IVLIVS ERNESTVS BEHM
BRVNSVICENSIS.

HELMSTADII
TYPIS IOANNIS DRIMBORNII